

Datum 23 augustus 2004, aangepast 2 september

Onderwerp Oplegnota bij rapportage Rijn-Midden

Doel Ter vaststelling

Auteur Floor Huis in 't Veld
Twan Tiebosch

Bijlagen

Het RBO heeft onderstaande overwegingen bij de rapportage Rijn-Midden vastgesteld als oplegnota bij de rapportage en beschouwt deze nota als basis voor de aanbiedingsbrief die in november aan het Kabinet zal worden gestuurd (bij aanbieding van de rapportage Rijn-Midden).

Bespreekpunten tijdens het RBO van 2 september 2004

Tijdens het RBO-RM05 van 2 september 2004 is de rapportage Rijn-Midden (versie 23 augustus 2004) vastgesteld en vrijgegeven voor behandeling in de afzonderlijke besturen, met daarbij de volgende opmerkingen:

- figuur 1-1 op bladzijde 17 wijkt af van een vergelijkbare afbeelding die in de rapportage Rijndelta is opgenomen. Het verschil gaat om het eiland Texel (hoort bij Rijn-West). Besloten wordt de betreffende figuur uit de rapportage Rijndelta over te nemen.
- Op kaart 27 staan de VHR-gebieden aangegeven die qua doelstelling afwijken van het omringende type waterlichaam. Besloten is deze symbolen duidelijker te maken en tevens op te nemen op kaart 3b (Waterlichamen per type).

Haalbare ambities

In de conceptrapportage Rijn-Midden worden vooralsnog geen keuzes gemaakt die niet in lijn zijn met de uitgangspunten van het Kabinetsstandpunt¹. Het houden van de maximale ruimte om afwegingen te kunnen maken is bijvoorbeeld ook uitgangspunt in Rijn-Midden. Definitieve keuzes zullen echter gemaakt worden in het vervolgtraject. Wel is het zo dat één van de uitgangspunten van het kabinet niet conform het huidige beleid is in een deel van Rijn-Midden. Het kabinet kiest, in lijn met de vereisten van de KRW, voor een stand still van de feitelijke toestand van het water als minimumvoorwaarde, ook als de economie groeit en de bevolking toeneemt. Het jaar 2000 geldt hierbij als referentie. Dit uitgangspunt komt niet overeen met het huidige vastgestelde beleid in de IJsselmeerpolders in Rijn-Midden. In het provinciale Omgevingsplan Flevoland wordt namelijk uitgegaan van het principe van 'relatieve ontkoppeling'. Dit houdt in dat de milieudruk bij voortgaande groei minder dan evenredig toeneemt met het activiteitsniveau en het aantal inwoners. Voor een aantal wateren in Flevoland met bijzondere kwaliteit geldt wel het stand still beginsel. In het RBO van december 2004 wordt hierop terug gekomen..

Strategie Rijn-Midden

Effectieve uitvoering van de Kaderrichtlijn vergt een gedifferentieerde strategie binnen Rijn-Midden. De voorgestelde insteek hierbij is als volgt:

¹ Kabinetsstandpunt "Pragmatische Implementatie EKRW in Nederland, van beelden naar betekenis"

- Versterken van samenwerking tussen beheerders waar problemen in de regio kunnen worden opgelost, zoals inrichting en herstel wateren, ruimtelijke zonering, reconstructie, voorkomen afwenteling tussen gebieden binnen Rijn-Midden.
- Gezamenlijk agenderen van problemen op nationale agenda: landbouwbeleid (nutriënten, bestrijdingsmiddelen), productbeleid (prioritaire stoffen), analyse effecten vigerend beleid op emissies in 2015.
- Gezamenlijk agenderen van problemen op internationale agenda: Grensoverschrijdende afvoer via IJssel en Vecht, Europees (product)beleid t.b.v. prioritaire stoffen

Daarnaast wordt voorgesteld om bij de verdere implementatie van de KRW een pro-actieve houding aan te nemen. Dit betekent dat de regio actief aan de slag gaat om de ecologische doelstellingen in Rijn-Midden te bepalen en de kosten/batenanalyse van mogelijke maatregelen te maken om deze doelen te bereiken in 2015. Dit mede om voeding te geven aan en invloed te hebben op het landelijke proces om ecologische doelstellingen te formuleren. Parallel hieraan gaan de partners in Rijn-Midden van start met 'no regret'-maatregelen. Voorgesteld wordt dan ook om het bestaande samenwerkingsverband van Rijn-Midden in de huidige vorm te handhaven.

Waterlichamen

In Rijn Midden is bij de opstelling van de voorlopige waterlichamenkaart gestreefd naar een balans in het detailniveau. Uitgangspunt hierbij is geweest:

- Dat de voorlopige kaart Rijn Midden voldoende houvast biedt voor het stellen van realistische doelstellingen met ambitie;
- Dat de indeling een meerwaarde moet kunnen betekenen voor het waterkwaliteitsbeheer in de regio (dus niet een dusdanig grof niveau dat de kaart meer een administratieve kaart naar Brussel wordt, maar een niveau dat gebruikt kan worden voor regionale waterkwaliteitsdoelstellingen en maatregelen);
- Dat er ruimte moet blijven voor maatwerk in de regio door differentiatie in doelen (door de indeling van de waterlichamen bewerkstelligen dat een passend ecologisch doel mogelijk blijft, zoals bijvoorbeeld het onderscheid tussen een sloot in een landbouwgebied of in een natuurgebied);
- Dat het detailniveau niet te klein wordt.

Mocht in het vervolgproces blijken dat verfijning of vergroving van de kaart gewenst is, dan kan deze nog plaatsvinden. De werkwijze die door de Regio Rijn-Midden is toegepast, past binnen de landelijke criteria en sluit aan bij de dagelijkse praktijk van de waterbeheerders in de regio.

Statustoekenning

Er is naar gestreefd om binnen Rijn-Midden op een uniforme wijze tot statustoekenning te komen, zodat de statuskaart een beeld geeft van die waterlichamen die door mensenhanden gegraven zijn (de kunstmatige wateren, denk aan bijvoorbeeld poldersloten en sprengen), en die wateren die van nature aanwezig waren maar door hydromorfologische ingrepen door de mens wezenlijk is veranderd van aard (de sterk veranderde wateren, denk bijvoorbeeld aan verlegde beeklopen en de randmeren en het IJsselmeer, de afsluitdijk is een voorbeeld van een hydromorfologische ingreep).

Bij het overgrote gedeelte van de waterlichamen is geen discussie over de status die aan deze wateren toegekend moet worden volgens de internationaal vastgestelde methodiek. Er zijn enkele waterlichamen die gezien kunnen worden als een twijfelgeval. In Rijn-Midden is deze gevallen voor gekozen om aan de voorzichtige kant te gaan zitten.

Nuanceren bij risico-analyse

Rijn-Midden heeft de risicoanalyse uitgevoerd in lijn met de internationaal en nationaal vastgestelde methodiek. Alle oppervlaktewaterlichamen in Rijn-Midden komen daar bij uit de bus als 'at risk' voor het behalen van de gestelde doelen in 2015.

Wat betreft de doelen in 2015 wordt voor de ecologische doelen gewerkt met een inschatting aan de hand van de voorlopige KRW-doelen voor natuurlijke wateren. In Rijn-Midden komen echter geen natuurlijke wateren voor, maar slechts sterk veranderde en kunstmatige wateren. Toetsing aan de voorlopige maatlaten voor natuurlijke wateren levert dus een relatief somber beeld op, waardoor ten onrechte het beeld kan ontstaan dat er sprake is van een (te) slechte toestand. Tevens wordt er op gewezen dat de uitkomsten van de risico-analyse een voorlopig karakter hebben omdat de normen voor prioritaire stoffen en ecologische doelen nog niet definitief zijn vastgesteld. De huidige beleids- en beheersinspanningen zijn dus niet per definitie onvoldoende. In de aanloop naar het eerste stroomgebiedbeheerplan (2005-2009) wordt dit verder uitgewerkt.

Voor de zogeheten kleine grondwaterlichamen (voor menselijke consumptie) geldt dat slechts zes van de 74 onderscheiden grondwaterlichamen als 'not at risk' zijn beoordeeld. De overige 68 grondwaterlichamen zijn

'mogelijk at risk' of 'at risk'. Dit betekent niet dat de drinkwaterwinning in gevaar is. Het betekent wel dat aandacht nodig is voor maatregelen om de drinkwatervoorziening duurzaam veilig te stellen.

Veiligheid nog altijd voorop

Bij alle aandacht voor waterkwaliteit mag veiligheid niet uit het oog worden verloren. Waterbeheerders zorgen vanuit hun taakstelling niet alleen voor waterkwaliteitsbeheer, maar ook voor maatregelen ter voorkoming van wateroverlast en watertekorten. Hoewel de richtlijn daar niet expliciet naar vraagt, mag dit deel van de beheerstaken van waterbeheerders niet onvermeld blijven.

Nog uit te werken aspecten van de KRW

Alhoewel de KRW voor het grootste gedeelte duidelijk is over eisen, termijnen en doelen, is er een aantal aspecten die zowel in internationaal verband als in nationaal en regionaal verband nog uitgewerkt worden. Het gaat hier met name om de ecologische doelstellingen van de oppervlaktewateren en de dochterrichtlijn grondwater. Daarnaast is er nog geen jurisprudentie over hoe er in de praktijk met de interpretatie van de artikelen in de richtlijn om gegaan zal worden. Bij disproportionele kosten en/of sociaal/maatschappelijk onaanvaardbare gevolgen mogen ecologische doelen lager gesteld worden of de termijn waarop ze gehaald moeten worden verlengd worden (derogatie), maar wanneer is hier sprake van? Ook is niet duidelijk wat er precies gebeurt als een lidstaat niet aan de richtlijn voldoet in 2015. Boetes worden niet uitgesloten, maar hoe zal dit gaan in de praktijk?. Dit alles heeft ertoe geleid dat de rapportage Rijn-Midden en de daarin gemaakte keuzes onder voorbehoud tot stand zijn gekomen en dat de uitgevoerde karakterisering met nadruk als een voorlopige analyse wordt gezien.